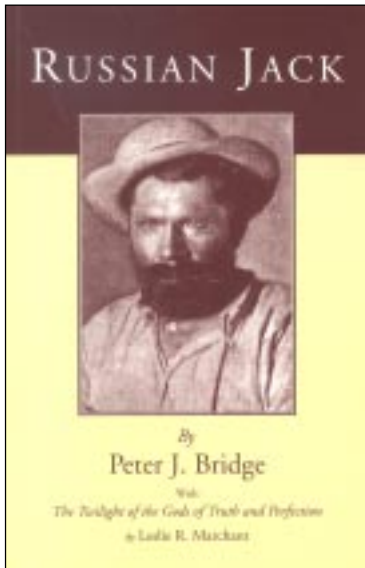

Kirjat • Books

Peter J. Bridge: Russian Jack. Hesperian Press, Carlisle, Western Australia, 2002, 76 p. ISBN 085905 283 4.

Australian historian Peter J. Bridge has completed his study on Russian Jack, an early gold-digger on the Western Australian goldfields in the second half of the 19th century.

When I was studying the Scandinavians in Australia at the ANU in 1969–72 I was told about this famous Finn, and since that I have been interested in the story. I am glad that Peter Bridge has persistently continued his research in this field and published the above study on Russian Jack. But who was this man of mystery?

Among the first arrivals on the Kimberley goldfields was a tall dark man, known simply as "Rus-

sian Jack". He worked on his own behalf or as paid prospector. His loyalty to his employers became proverbial. Jack became known, however, not only for his helpfulness but also for his tremendous strength and his legendary figure has gone down in the Australian folklore.

Russian Jack was a gigantic Finlander from Archangel, as Peter Bridge writes. His original name was Johan Frederick Kirkoss (also known as Ivan Fredericks), and he was born in 1851 or 1852 in Archangel and passed away in Fremantle in 1904. In many contemporary sources Russian Jack is referred to as a big hearted powerful Russian Finn. He was reputed the strongest man in Australia who wheeled his sick mate on a hand barrow over 30 miles of heart-braking country to Halls Creek in the gold rush of 1886. Russian Jack and the big wheelbarrow were soon famous on the Western Australian goldfields. Many other stories about Jack and his friendliness and helpfulness – as well as his strength and the drinking habit – made him a legend and a part of the Australian folklore.

Russian Jack worked on many goldfields and in his later days as a market-gardener. Russian Jack or John Fredericks, as he was known, died in Fremantle in 1904 of pneumonia after an illness of two weeks at the age of 52 or 53 years. Jack's estate after the liabilities consisted of 180 Pounds.

In 1979 the statue of Russian Jack, pushing his sick mate on the wheelbarrow, was erected at Halls Creek. To honour the 100 anniversary of Russian Jack's trek from Derby to Halls Creek the Russian

Jack Memorial Fund was established in Western Australia in 1986. In 2000 a new gravestone and plague was erected on his grave at Fremantle Cemetary. And finally in 2002 Peter J. Bridge was able to publish his study of many years work of the story of Russian Jack, the epitome of the concept of mateship in Australia. I would like to thank and congratulate Peter Bridge of this great achievement.

It only remains for the genealogical researchers of Finland and Russia to find more information about the family of Johan Fredrik Kirkoss. How this family of Finnish ethnic origin had settled in Archangel at the time when Finland was a part of the Russian Empire? How and why Johan Kirkoss found his way to faraway Australia? Obviously he arrived there as a seaman of sailing ships of seven high seas of the world.

Olavi Koivukangas

Kaija Maria ja Lari Junkkari: Nykyajan paimentolaiset. Työ ja koti maailmalla. Otava, Keuruu 2003. 265 s. ISBN 951-1-16376-0.

Siirtolaisiksi lähteneet ovat aina etsineet tietoja uudesta maasta ja matkasta, työmahdollisuuksista, asunnoista, palkoista jne. Jokainen siirtolaiseksi lähtevä tarvitsee myös neuvoja. Henkilökohtaiset opastukset ovat kaikkein arvokkaimpia. Siirtolaisille tarkoitettut

tulkki- ja opaskirjat on myös luettu tarkkaan. Niitä onkin kirjoitettu ja julkaistu paljon. Tämän ajan suomalaisille siirtolaisille on äskettäin julkaistu opaskirja. Toivottavasti sille tulee käyttöä lähtevien parissa. Kotiin jäävien luettavaksikin sitä mielellään suosittelee, kuten myös liikemaailman, kirkon, erilaisten järjestöjen, EU:n, YK:n ja miksei myös maan ulkoedustuksen koulutuksen kurssikirjaksi.

Kirjan ovat laatineet perheterapeutti Kaija Maria Junkkari ja yhteisökouluttaja Lari Junkkari. He ovat tähän mennessä olleet yhteensä kaksitoista vuotta siirtolaisina Ruotsissa, Yhdysvalloissa ja Kanadassa. Matkalle he ovat lähteneet kirkon työntekijöinä, he ovat täydentäneet opintojaan ja asuvat nyt Tampereella toimien työnhajaajina, luennoitsijoina ja kouluttajina erikoisaloinaan kansainvälisen työelämän erityishaasteet yksilön ja perheen hyvinvoinnille sekä nais- että mieskysymykset työssä ja kotona.

Lasketaan, että Suomesta on muuttanut muihin maihin yhteensä 1,3 miljoona henkilöä. Siirtolaisuus on myös aikamme liike. Viimesotien jälkeen on Suomesta lähtenyt toisiin maihin kaikkiaan 781 000 henkilöä. Myös paluumuutto on osa siirtolaisliikettä. Yhteen laskien muiden maiden kansalaisten kanssa paluumuuttajiaakin on kertynyt 546 000. Uudempi siirtolaisuus eli viimeisen neljännesvuosisadan aikana toisiin maihin suuntautunut siirtyminen on luonteeltaan toisenlaista kuin aikaisempi tai, kuten sanotaan, vanhempi siirtolaisuus. Puhutaan tavoitesuuntautuneesta. Lähtijät ovat suurelta osalta nuoria, hyvin koulutettuja ja kielitaitoisia. Glo-

balisoituminen, kansainvälistyvä liike-elämä, monikansalliset yritykset, opiskelu ulkomailla, erilaiset tehtävät EU:ssa, YK:ssa, rauhan- turvajoukoissa yms. ovat mahdollistaneet jatkuvasti kasvavan ulkomaille suuntautuvan muuttoliikkeen ja ihmisten edellytykset toimia toiskielisissä ja erilaisissa kulttuuriympäristöissä. Huomattava osa menijöistä on kotimaasta lähetettyjä tai ulkomailta kutsuttuja määräaikaisiin tehtäviin. Useille on taattu matkat, hyvä palkka, lomat kotimaassa, asunto-, autom. huomattavat lisäedut.

Nykyään emme kutsu tämän ajan ulkomaille töihin meneviä siirtolaisiksi. Sanapari siirtolainen-emigrant on liian järeä heistä puhuttaessa. Ruotsalainen Sune Åkerman luettelee (From Sweden to America) 27 erilaista siirtolaisuutta tarkoittavaa nimikettä. Listalta voisi poimia muutaman: seasonal/labor migration ja jobmobility, joita *mutans mutandis* voisi soveltaa nyt kysymyksessä oleviin muuttajiin. Vähitellen suomen kieleen on kotiutunut sana ”uussiirtolaiset”. Se vastaa varsin hyvin niitä uudentyypisiä muuttajia, joista nyt on puhe. Kirjoittajat käyttävät uussiirtolainen-sanaa, mutta sen ohella myös uutta sanaa: ekspatriaatti ja ekspat. Se on alkanut vilahdella muuallakin uutta siirtolaisuutta koskevissa esityksissä. Pelkään, ettei tämä sana ota tuulta siipiensä alle, vaikka sanan juuri, patria, sisältää juuri niitä läheisiä aineksia, jotka muuttaja jättää taakseen. Kirjan otsikossa ja tekstissäkin käytetään sanaa nykyajan paimentolaiset. Sana otsikossa on hyväntahtoisen kuvaava, mutta käyttötermiä tuskin siitäkään kehitty.

Kirjoittajat sanovat, että siinä vaiheessa, kun he valmistautuvat ensimmäiselle matkalleen, ”ei ollut kirjaa, joka olisi laajemmin kertonut suomalaisten ekspatriaattien kokemuksista.” Nykyään on hyviä oppaita monipuoliseen lähtö- ja paluuvaiheeseen sekä urasuunnitteluun, mutta ei vielä sellaisia, jotka käsitelisivät lähtijän ja heidän perheensä henkistä hyvinvointia. Muuttaminen – myös paluumuutto – on prosessi, josta monikaan ei ilman kolhuja selviää. Kirjoittajat lapsineen ovat itse eläneet kaikki ne vaiheet, mistä he kertovat. He kertovat avoimesti perheestään. Omat kokemukset ovat nivoutuneet matkan varrella terapia-, perheneuvonta-, työnhajaus- ja työyhteisökoulutukseen. Siitä johtuu kirjan sanoman selväjärkisyys ja luotettavuus. Luotettavuutta lisäävät vielä runsaat otannat keskusteluista eri maissa asuvien suomalaisten kanssa. Kokemus ja koulutus näkyy ja tuntuu.

Kirjan kieliasu on nykyajan sanomalehtityyliä. Tekstissä on runsaasti faktakoosteita, jotka selvittävät ja syventävät käsiteltäviä asioita sekä auttavat lukijaa pohtimaan niitä omakohtaisesti. Koko kirjan ”king pin” on siis uussiirtolaisen perhe. Sen ympärille rakentuu koko kirjan anti. Jos perheessä, lapset mukaan lukien, sopeudutaan uuteen kulttuuriin, muodostuu siirtolaisuudesta koko elämää rakentava ja rikastuttava kokemus. Jos taas perheessä ei ole sisäistä yhteisymmärrystä, saattaa se pahasti hankaloittaa elämistä ulkomailla. On tilastollisesti esitetty, että ennen aikaisen keskeytyksen suurimmiksi syyksi ulkomaisissa työkomennuksissa ovat muodos-

tuneet perheen sisällä syntyneet ongelmat.

Suurin osa kirjan ilmoitetusta lähdemateriaalista on tuoreita ar-

tikkeleita sanoma- ja aikakausilehdistä, nekin miltei kaikki uudelta vuosituhannelta. Myös käytetty kirjallisuus on viime vuosilta. 1970-

luvulta on päässyt mukaan enää kolme kirjaa. Hyvät neuvot ovat aina tarpeen. Varsinkin ulkomaille muuttaessa.

Urpo Kokkonen

Titanicin tuntematon lapsi

Veneen ohi kelluu pieni poika. Takki päällä, vaalea tukka aaltojen huuhdeltavana – ja ilman pelastusliivejä. Poika makaa aalloissa selällään, kuin katsellen kirkkaalle taivaalle. Lapsella on paljon vaatteita, ettei häntä vain paleltaisi. Pikkuisella on päällään harmaa takki, ruskea sarkakankainen pitkä mekko, vaaleanpunainen, villainen aluspaita sekä ruskeat kengät ja sukat.

– kirjasta Titanicin tuntematon lapsi

Vuonna 1912 Titanicin tuhon jälkeen merestä löydettiin reilun vuoden vanhan, tunnistamattoman pojan ruumis. Lapsi haudattiin kanadalaiselle Fairview Lawn -hautausmaalle ja pellavapäästä tuli kaikkien Titanicin lapsiuhrien symboli. Hautaa hoidettiin, lasta muistettiin, hänestä puhuttiin. Mutta kuka hän oli?

Pitkän tieteellisen selvitystyön ansiosta lapsi tunnistettiin vuonna 2002 eteläpohjalaisen Panulan perheen Eino-pojaksi.

Perheen äiti Maria oli lähtenyt

Ylihärmästä viiden poikansa kanssa Amerikkaan, jonne Juho-isä oli mennyt valmistelemaan uutta kotia jo joitakin kuukausia aikaisemmin. Isä ei kuitenkaan koskaan saanut perhettään

luokseen – unelma uudesta, paremmasta elämästä hukkui Titanicin mukana. Juho yritti vuosikymmeniä selvittää, mitä Marialle ja pojille oli tuona huhtikuuisena yönä tapahtunut, mutta hän kuoli vuonna 1944 saamatta koskaan tietää lähimpiensä viimeisiä vaiheita.

Journalisti Ulla Appelsin kiinnostui Panuloiden traagisesta elämästä ja kokosi lukuisista asiakirjoista, sanomalehti-artikkeleista ja haastatteluista koskettavan kirjan. Kirja antaa hyvän kuvan Panulan perheestä, äidin ja poikien matkasta Titanicilla ja murheellisista tapahtumista laivan upottua.

Ulla Appelsin: Titanicin tuntematon lapsi. Gummerus Kustannus Oy, 2003. 224 s.